

Urszula Doliwa

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
urszula.doliwa@uwm.edu.pl
ORCID: 0000-0001-6946-7555

Piotr Kaźmierczak

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
theajapapaja@gmail.com

Ada Stachowicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
ada.stachowicz@gmail.com

Paulina Szczepańska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
paulina.szczepanska.4@student.uwm.edu.pl

Magdalena Szydłowska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
magdalena.szydłowska@uwm.edu.pl
ORCID: 0000-0002-6197-8876

Opinie na temat podcastu *Raport o stanie świata* wśród patronów wspierających go finansowo

Opinions on the Podcast *Raport o stanie świata* among Sponsors Supporting the Podcast Financially

DOI: 10.12775/LL.2.2022.005 | CC BY-ND 4.0

ABSTRACT: The podcast *Raport o stanie świata* (*Report on the State of the World*) is a recognizable brand on the Polish media market because of the quality of production and the personality of its creator – Dariusz Rosiak. *Raport...* is a subjective commentary on world events by Rosiak and his associates. Its recipients are

a faithful and very conscious group of listeners who have a clear opinion about this production. This applies especially to the podcast patrons who support its activities financially and guarantee its functioning. The aim of the study was to find out what the patrons' opinions about the podcast are. In this context, it was also important to check who the respondents are and from what perspective they evaluate it. The members of the research team joined the closed group of patrons of the *Raport...* on FB. It was used to conduct a survey with 80 respondents. The research took place between May 10 and May 21, 2021. The survey was created and distributed on the Google Forms platform. In addition, four pre-structured interviews with patrons were conducted via the Messenger application, which allowed for the implementation of some qualitative research. The interviews were recorded and transcribed. The participants of the research point towards the high professionalism of the production, its educational character, as well as the independence of the creators. They also appreciate the fact that the program is distributed in the form of a podcast, which allows one to peruse it repeatedly, anywhere and anytime.

KEYWORDS: podcast; radio; new media; sponsor

Wprowadzenie

Podcast *Raport o stanie świata* zdobył na polskim rynku medialnym pewną markę. Bez wątplenia zawdzięcza to profesjonalizmowi i osobowości twórcy – Dariuszowi Rosiakowi, jednemu z najbardziej rozpoznawalnych dziennikarzy¹. *Raport* jest swego rodzaju subiektywnym komentarzem na temat wydarzeń na świecie, realizowanym przez Rosiaka, a także grono współpracowników (Rosiak, b.d.). Rosiak, prezentując tematykę podcastu, informuje: „Przyglądam się światu i opowiadam o nim przy pomocy słów i innych dźwięków: rozmów z ludźmi, którzy znają się na rzeczy, relacji reporterskich z różnych miejsc na świecie i muzyki, która zawsze jest na temat” (Rosiak, b.d.). Są to narracje wielopoziomowe, obejmujące kwestie polityczne, społeczne, kulturowe. Autor *Raportu* w opisie na stronie internetowej zawarł także znaczące stwierdzenie: „*Raport* stał się domem dla tysięcy Słuchaczy, którzy chcą poznawać świat w całym jego bogactwie, świat skomplikowany, ale fascynujący, niejednoznaczny, inspirujący. Chciałbym, abyście ze mną zostali na dłużej, najlepiej na zawsze” (Rosiak, b.d.). Rosiak, opierając się na doświadczeniach zdobytych podczas prowadzenia audycji w Programie Trzecim Polskiego Radia, udowodnił, że z powodzeniem może przenieść swoją działalność reporterską do internetu. Odbiorcami podcastu są wierni i bardzo świadomi słuchacze, mający wyrobione zdanie na temat produkcji, której są użytkownikami. Dotyczy to zwłaszcza patronów, którzy wspierają działalność finansowo i są nieodzownym elementem tego przedsięwzięcia – bez nich nie miałyby ono szansy przetrwać. W artykule przyjrzymy się więc bliżej ich opiniom na temat *Raportu*².

1 W 2020 r. jego autor, Dariusz Rosiak, otrzymał tytuł Dziennikarza Roku w konkursie Grand Press.

2 Artykuł stanowi swoiste dopełnienie tekstu, gdzie omawiamy motywacje, którymi kierują się patroni podcastu, wspierając go finansowo (Doliwa, Szydłowska, Szczepańska, Stachowicz, Kaźmierczak, w druku).

Podcasting

Wśród najczęściej wymienianych cech nowych mediów wskazuje się ich interaktywność i wymiennność ról – użytkownicy mogą być zarówno odbiorcami, jak i nadawcami komunikatów. Wyznacznikiem nowych mediów są również: obfita produkcja, podaż i swoboda wyboru. Miejscem do rozwoju nowych mediów jest internet, który stanowi atrakcyjną przestrzeń kreacji dla twórców (McQuail 2007: 57).

Podcasting jest często definiowany jako forma internetowej publikacji dźwiękowej, najczęściej w postaci regularnych odcinków, z zastosowaniem technologii RSS (Stachyra 2016: 1) i jest obecny na rynku medialnym od niemal dwóch dekad³. Pojęcie zostało spopularyzowane przez Bena Hammersleya w 2004 r. (Hammersley 2004). Jest to połączenie dwóch słownych segmentów: „iPod” – produktu firmy Apple – i fragmentu określenia *broadcast*, czyli ‘transmisja, przekaz’ (Berry 2015b: 8; Bonini 2015: 21). Pierwszy człon słowa przypisuje się także angielskiemu akronimowi *Personal on Demand*. I jest to o tyle zasadne, że definiuje użyteczność nowego zjawiska, zatem *podcasting* to jednocześnie możliwość produkcji plików audio i ich dystrybuowanie oraz rozpowszechnianie (Gillmor 2004: 34), a także odtwarzanie w dowolnym czasie na telefonach komórkowych, urządzeniach MP3 itp.

Hammersley w artykule poświęconym podcastingowi, opublikowanym w „The Guardian”, analizował przyszłość mediów w kontekście gatunkowym i funkcjonalnym, wskazywał na uwarunkowania technologiczne i społeczne, dając asumpt do dyskursu wokół podcastingu. W pierwszych tekstach na temat podcastingu wiele uwagi poświęcano temu zjawisku w kontekście rozszerzenia radia (Berry 2006; Madsen 2009). Miał być on swego rodzaju pomostem między radiem internetowym a radiem tradycyjnym – formatem tymczasowym w drodze do pełnej cyfryzacji tego medium (Menduni 2007). W ostatnich latach odnotowujemy jednak ekspansję podcastingu, określaną przez badaczy mianem „złotej ery” – podcast staje się niezależnym od radia zjawiskiem medialnym (Berry 2015a; Bottomley 2015).

Podcast został scharakteryzowany w 11 punktach przez Martina Spinello i Lance’a Danna (2019: 7–8). Badacze wskazują, iż:

1. Najbardziej popularny sposób słuchania podcastów odbywa się za pośrednictwem dousznych słuchawek. Sprzyja to uwewnętrznionemu, intymnemu stylowi odbioru i znacząco różni się od słuchania przy użyciu głośników czy nawet klasycznych słuchawek.
2. Podcast jest medium mobilnym, z którego możemy korzystać w przestrzeni miejskiej, np. podczas transportu, na ulicach i w innych miejscach publicznych.
3. Podcast daje większą kontrolę słuchaczom. Można go łatwo odtwarzać i słuchać wielokrotnie. Analogicznie można też słuchać wybranych fragmentów. Pozwala to na zastosowanie różnorodnych praktyk produkcyjnych i sposobów kształtowania treści.

3 Jest to zagadnienie godne uwagi i odrębnej analizy.

4. Słuchanie podcastów wymaga większej selektywności i aktywnego zaangażowania ze strony odbiorcy. Można skorzystać z różnych opcji odbioru. Ta technologia zaliczana jest do gatunku *push-pull*. Odbiorcy są „przyciągani” (ang. *pull*) do podcastu na etapie jego wyboru, kiedy zaś zasubskrybują dany podcast, wdrażane są działania z zakresu wywierania na nich wpływu poprzez proponowanie określonych nagrań (ang. *push*). Wybór danego materiału audio odbywa się w inny sposób niż w radiu, w dużo mniejszym stopniu może być dziełem przypadku.
5. Podcast może docierać do niszowych odbiorców, którzy jednak mogą z niego korzystać na całym świecie. W związku z tym podejmowane tematy nie są zakorzenione w problematyce określonych materialnych społeczności, regionów i krajów (jest to zarazem ich zaleta i wada).
6. Podcasty są wplecione w media społecznościowe i jako takie mają zwiększoną zdolność do wzmacniania zaangażowania odbiorców i aktywizowania ich. Te same urządzenia mobilne, które są używane do korzystania z mediów społecznościowych, mogą być wykorzystywane do słuchania, a w niektórych przypadkach także produkowania podcastów. To ułatwia przeskakiwanie pomiędzy tymi aktywnościami.
7. Podcasty mogą być produkowane i rozpowszechniane bez zgody wydawców, korektorów czy selekjonerów informacji. To oznacza, że twórcy mogą pracować z dużą swobodą, ale muszą też liczyć się z niewielkim wsparciem instytucjonalnym.
8. Podcasty są zwykle rozpowszechniane w ramach modelu biznesowego nazywanego *freemium model* (połączony model biznesowy *free* i *premium*), w którym wersja podstawowa jest powszechnie dostępna, dochód jest zaś generowany poprzez dodatkową działalność.
9. Podcasty są „evergreenami”: teoretycznie dostępne nieustannie, co utrudnia uzyskanie unikalnego efektu programu nadawanego „na żywo”.
10. Nie istnieje ostateczna, niezmienna forma danego podcastu, błędy można poprawić, w razie potrzeby zamieszczać przeprosiny, rotować reklamy, remiksować dźwięk.
11. Podcasty nie muszą wpasowywać się w sztywne ramy czasowe i harmonogramy, które są typowe dla klasycznych mediów audialnych. Mogą mieć różną długość i być publikowane w dowolnym momencie (Spinelli, Dann 2019: 7–8).

Podcasting funkcjonuje dwutorowo: jako aktywność amatorska lub profesjonalna, kiedy jest anektowany przez radiowców, którzy postanowili realizować się w tej formule (Stachyra 2017: 29). W wypadku omawianego podcastu mamy do czynienia właśnie z drugą sytuacją.

Z badań nad polskim podcastingiem wynika, że jest on nastawiony bardziej na merytoryczny przekaz niż rozrywkę. Podcasty są tworzone przez ciekawe osobowości, które potrafią interesująco opowiadać o swoich pasjach, często połączonych z aktywnością zawodową (Doliwa, Chyczewska, Grobelski, Łatacz 2020).

Sylwetka Dariusza Rosiaka i *Raport o stanie świata*

Dariusz Rosiak jest absolwentem filologii angielskiej, a swoją przygodę w mediach rozpoczął w latach 80. ubiegłego wieku. Jego pierwszym miejscem zatrudnienia była francuska stacja radiowa RFI. Później przeniósł się do Londynu, gdzie spędził dekadę, pracując w polskiej sekcji BBC. W międzyczasie współpracował m.in. z „Życiem Warszawy”, „Życiem”, „Architekturą” i „Machiną”. Po powrocie do kraju związał się z Polską Agencją Prasową, a w 2001 r. objął stanowisko zastępcy redaktora naczelnego „Newsweeka”. Rosiak był także współtwórcą i redaktorem naczelnym tygodnika „Ozon”, pisał dla „Rzeczpospolitej”, a najdłuższą współpracę podjął z „Tygodnikiem Powszechnym” (Rosiak, b.d.).

Rosiak ma na swoim koncie kilka książek, m.in.: reportaż *Oblicza wielkiej Brytanii*; *Podróż śladami bliskowschodnich chrześcijan*; *Żar*; *Oddech Afryki*; *Agent, filozof, antykomunista*; *Ziarno i krew*, za którą otrzymał Nagrodę im. Beaty Pawlak i był nominowany do Nagrody Literackiej Nike w 2016 r.

W 2006 r. Dariusz Rosiak rozpoczął pracę w Polskim Radiu. W Programie Pierwszym był autorem audycji *Więcej świata*, w radiowej Dwójce – *Puls świata*. Prowadził także poranne wydanie audycji *Zapraszamy do Trójki i Klubu Trójki*. Dziennikarz brał udział w projektach: *Trójka przekracza granice* (przekazywał relacje z Afryki), *Trójka przekracza granice 2* (relacje z Ugandy, Etiopii, Angoli i Ghany) oraz *Trójka przekracza granice. Raport o stanie USA*. W 2007 r. na antenie zaczął ukazywać się jego autorski program, *Raport o stanie świata* – subiektywny przegląd najważniejszych międzynarodowych wydarzeń politycznych, społecznych i kulturalnych. W 2015 r. Dariusz Rosiak zdobył reporterską Nagrodę Polskiej Agencji Prasowej im. Ryszarda Kapuścińskiego za *Raport o stanie świata z Kurdystanu*. Audycja dotyczyła napiętych stosunków między Kurdami a samozwańczym Państwem Islamskim. Dziennikarz nadawał bezpośrednio z Erbilu, stolicy irackiego Kurdystanu (kw 2015)⁴.

Raport o stanie świata ukazywał się na antenie państwowego radia przez ponad 13 lat. W tym czasie audycja zdążyła zdobyć wielu wiernych słuchaczy. W styczniu 2020 r. Rosiak został zwolniony z Polskiego Radia, bez podania przyczyny, z anteny zniknął także *Raport o stanie świata* (Bochyńska 2020). Wywołało to liczne protesty⁵.

Rosiak skomentował tę sytuację na publicznym profilu na Facebooku. We wpisie podziękował zarówno fanom audycji, jak i wszystkim, z którymi mógł współpracować podczas jej tworzenia. Najważniejsza była jednak informacja o tym, że koniec jego kariery w Polskim Radiu nie oznacza dla niego końca *Raportu*: „Raport o stanie świata jako autorski program Dariusza Rosiaka przestaje istnieć w Trójce, co nie znaczy, że przestaje istnieć w ogóle – przynajmniej

4 Nagroda PAP im. Ryszarda Kapuścińskiego jest przyznawana autorom najbardziej rzetelnym i obiektywnym, ze wskazaniem, iż przekazywane przez nich informacje muszą być poprawne warsztatowo – niezależnie od medium.

5 Protestowali nie tylko słuchacze, ale też np. Rzecznik Praw Obywatelskich Adam Bodnar i Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich.

taką mam nadzieję. Przechodzi raczej w stan czasowego zawieszenia. Będę Państwa informował o jego dalszych losach” (Facebook 2020a). Dziennikarz, wraz z zespołem, za namową słuchaczy postanowił kontynuować funkcjonowanie *Raportu o stanie świata* poza strukturami Polskiego Radia⁶.

Pozaradiowy debiut audycji w formule *live* odbył się 6 lutego 2020 r. w Muzeum Powstania Warszawskiego. W spotkaniu wzięło udział 150 osób – reszta zainteresowanych, z uwagi na brak miejsc na widowni, śledziła transmisję w internecie (Instytut Wolności 2020). 25 lutego 2020 r. na portalu Patronite została utworzona zbiórka. W ciągu niecałego dnia na podstronie Patronite dotyczącej *Raportu* udało się zebrać 5000 zł. Wówczas Rosiak zapowiedział pierwszy odcinek podcastu (Facebook 2020b). 7 marca 2020 r. opublikowano pierwszą audycję w serwisach streamingowych (Facebook 2020c). *Raport o stanie świata* szybko znalazł się w rankingu 10 najpopularniejszych podcastów serwisu Spotify (Kurek 2020). Grupa wspierających wzrastała proporcjonalnie z liczbą wyprodukowanych odcinków. Są one do teraz publikowane cotygodniowo, w każdą sobotę. Powiększająca się z każdym dniem kwota i rosnące grono patronów przyczyniły się do rozszerzenia projektu o nowe segmenty. 25 marca 2020 r. powstał pierwszy odcinek *Raportu na dziś*, monotematycznego komentarza wydarzeniowego (Facebook 2020d). Kolejnym podcastem w rodzinie *Raportu o stanie świata* stał się *Raport o książkach* – subiektywny przegląd literatury. Pierwszy odcinek programu został opublikowany 12 października 2020 r., przed mikrofonem zasiadła Agata Kasprolewicz. W tym czasie do zespołu dołączyli także kolejni dziennikarze współpracujący wcześniej z Trzecim Programem Polskiego Radia i powstawały nowe odmiany *Raportu* (Erling 2020). Sukces *Raportu o stanie świata* jako grupy podcastów, odważnego przedsięwzięcia cenionego dziennikarza, nie pozostał niezauważony. W grudniu 2020 r. Dariusz Rosiak został nagrodzony tytułem Dziennikarza Roku w plebiscycie Grand Press.

Metodologia

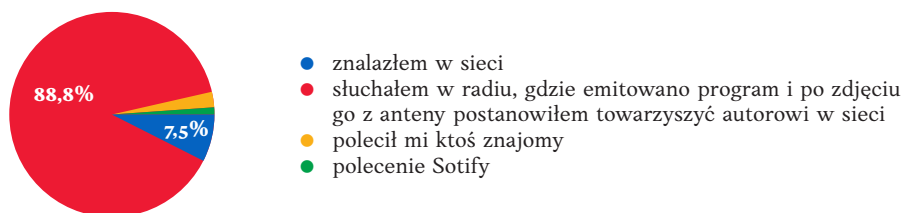
Badanie miało na celu poznanie opinii patronów *Raportu o stanie świata* na temat podcastu. W tym kontekście istotne okazało się sprawdzenie, kim są badani i z jakiej perspektywy postrzegają podcast i samego autora. Członkowie zespołu badawczego dołączyli do zamkniętej grupy patronów *Raportu* na Facebooku. Za jej pośrednictwem zostało przeprowadzone badanie ankietowe, w którym udział wzięło 80 respondentów. Badania odbyły się między 10 a 21 maja 2021 r. Ankietę utworzono i dystrybuowano na platformie Google Forms. Dodatkowo, na początku czerwca, za pośrednictwem aplikacji Messenger przeprowadzono cztery ustrukturyzowane wywiady z patronami podcastu, co pozwoliło na zrealizowanie części badań o charakterze jakościowym. Wywiady zarejestrowano i przetranskrybowano.

6 Już wcześniej *Raport* pojawiał się w formie podcastu na platformie streamingowej Spotify, jednak była to jedynie archiwizacja programu nadawanego w Trójce.

Wyniki badań ankietowych – analiza środowiska patronów podcastu

Badania środowiska patronów podcastu pozwoliły na scharakteryzowanie grupy, która zdecydowała się wziąć udział w badaniu: 58,8% ankietowanych stanowiły osoby w wieku 31–45 lat, a 17,6% 46–55 lat. Można więc przypuszczać, że są to osoby aktywne zawodowo (ponad trzy czwarte respondentów). Osoby do 30 roku życia stanowiły 22,5% ankietowanych. Większość badanych to osoby dobrze wykształcone, aż 88,8% ma wykształcenie wyższe, 3,7% niepełne wyższe, 5% deklaruje wykształcenie średnie, a 2,5% było w trakcie studiów. Interesujący jest również poziom dochodów respondentów. Zarobki brutto patronów są na stosunkowo wysokim poziomie, 42,5% deklaruje zarobki powyżej 7000 zł miesięcznie, 29,9% to grupa zarabiająca od 4000 do 7000, w przypadku 18,8% zarobki mieszczą się w przedziale 3001–4000 zł. Jedyne 8,8% zaznacza swoje dochody w przedziale do 3000 zł. Jest to więc grupa dosyć dobrze sytuowana materialnie. Finansując podcast, za pośrednictwem serwisu Patronite, można wpłacać od 5 do 1000 zł miesięcznie. Większość ankietowanych wspierała go comiesięcznymi kwotami w wysokości 10–20 zł. Są to progi niskie, jednak systematyczność wpłat zabezpiecza stabilność projektu.

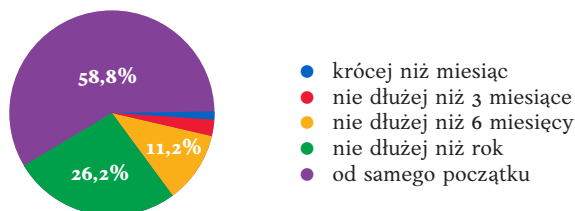
Badani w większości, i to wydaje się interesujące, są słuchaczami *Raportu* niemal od momentu jego powstania na antenie radiowej. To dzięki sympatii do programu radiowego stali się słuchaczami podcastu.

Wykres 1. Odpowiedzi na pytanie: Jak stałeś się słuchaczem *Raportu o stanie świata*?

Źródło: badania własne.

Zdecydowana większość ankietowanych (88,8%) słuchała *Raportu o stanie świata* w radiu i po zdjęciu go z anteny przeniosła się razem z autorem do internetu. Kolejne 7,5% znalazło podcast w sieci.

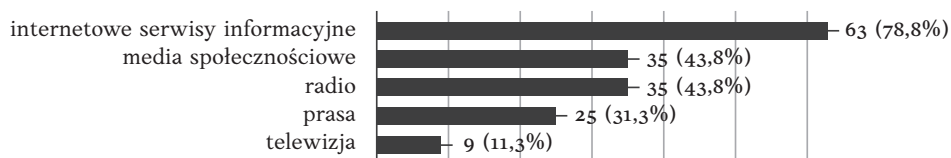
Wykres 2. Odpowiedzi na pytanie: Od jak dawna jesteś patronem podcastu? Źródło: badania własne.

Patronów cechuje przywiązanie i lojalność wobec projektu. Ponad połowa, bo 58,8% ankietowanych słucha podcastu od samego początku jego istnienia, 26,2% nie dłużej niż rok, ale nie krócej niż sześć miesięcy. Może to być świadectwem aprobaty i pewnego rodzaju przywiązania do podcastu. Znamienna jest także stosunkowo niewielka liczba „nowych słuchaczy”, choć grono to nieustannie się powiększa.

Następne pytanie miało charakter otwarty – dotyczyło oceny współpracy autorów z patronami. Ankietowani podzielili się na dwie, niemal równe grupy. Jedni wskazywali, że współpraca na linii autor–patron jest zadowalająca, drudzy odpowiadali, że nie jest to dla nich istotne, gdyż interesuje ich bardziej sam podcast i nie oczekują pogłębionych relacji z jego autorem. Troje respondentów zwróciło jednak uwagę na bardzo ograniczoną interakcję między twórcami i patronami.

Podobny charakter miało kolejne pytanie: Co znaczy dla Ciebie przynależność do grupy patronów? Odpowiedź na nie miała charakter opisowy. Również w tym pytaniu ankietowani podzielili się równo. Jedna część wskazała, że przynależność do grupy patronów to przede wszystkim satysfakcja ze wspierania wysokiej jakości dziennikarstwa i bycie częścią pewnej elitarnej społeczności. Dla drugiej grupy nie ma to znaczenia, nie są aktywni w tej społeczności.

Pytanie zamykające ankietę dotyczyło źródeł informacji, z których na co dzień korzystają respondenci.

Wykres 3. Odpowiedzi na polecenie: Wskaż dwa główne źródła, z których pozyskujesz informacje. Źródło: badania własne.

Wśród źródeł pozyskiwania informacji dominują internetowe serwisy informacyjne (Wirtualna Polska, Onet, Gazeta.pl itp.), na drugim miejscu z takim samym wynikiem (35 głosów) znajdują się media społecznościowe (Facebook, Twitter) i radio. Nieco rzadziej wskazywano na prasę (25 razy), a dopiero za nią znalazła się telewizja (dziewięć głosów). Cyfrowe media w tym wypadku są zatem podstawowym źródłem informacji dla badanych.

Analiza wywiadów

Analizując wywiady i wyrażone w nich opinie patronów, warto odwołać się także do charakterystycznych cech podcastu, zdefiniowanych przez Spinello i Danna, aby sprawdzić, które z tych aspektów funkcjonowania *Raportu* są ważne dla uczestników badania (Spinelli, Dann 2019: 7–8). Okazuje się, że rozmówcy bardzo często zwracają uwagę na wiele cech podcastu opisanych przez wspomnianych badaczy.

Badani często wskazują np., że bardzo dużą zaletą *Raportu* jest to, iż można go słuchać w dowolnym miejscu, podczas wykonywania innych prac, jest on więc medium mobilnym. Justyna Nestorowicz-Wyborska zauważa: „Można robić jakieś prace domowe, które nie angażują specjalnie uwagi”⁷, i przyznaje: „Głównie słucham w samochodzie lub przy robieniu obowiązków domowych”. Konrad Adamczyk także wskazuje na fakt, że podczas słuchania podcastu równocześnie wykonuje inne czynności: „Zdarzało mi się w samochodzie, jadąc na jakieś zlecenie, i w pracy, montując po prostu jakiś film, ale przede wszystkim to chyba w domu, przy wykonywaniu jakiś czynności domowych”. Analogicznie odpowiada też Tomasz Gąsecki:

Podcast wymaga uwagi o tyle, że trzeba go słuchać i skupiać się na tym, co się słyszy. Natomiast można połączyć to z inną czynnością. Zwłaszcza taką, która nie wymaga dużej koncentracji. Na przykład przysłowiowe obieranie ziemniaków – mogę spokojnie słuchać podcastu, obierając ziemniaki i przygotowując obiad.

Podcast jest formatem stosunkowo wygodnym, można go odtwarzać kilkakrotnie, wracać do wybranych fragmentów, potwierdzają to także nasi rozmówcy. Konrad Adamczyk podkreśla:

Ja tak ze swojego doświadczenia wiem, że często, jeżeli właśnie wykonuję dodatkową pracę, to muszę sobie cofać. Akurat słucham na Spotify, więc to cofanie jest dosyć proste i to jest wszystko w aplikacji, ale rzeczywiście bez tego bym miał problem, żeby trochę zrozumieć kontekst. Audycja trwa dwie i pół godziny, no to czasami sobie ją słucham trzy godziny, poprzez to powtarzanie, cofanie. Wracam do jakichś wątków, które mi umknęły.

Na tę cechę podcastu wskazuje także Justyna Nestorowicz-Wyborska: „Czasami nawet, jeśli rozproszę się czymś, to sobie cofam wątki albo przesłuchuję ponownie. Zazwyczaj właśnie forma podcastu sprawia, że materiał można odsłuchać później i przewinąć. Ale to z reguły się rzadko zdarza, bo nawet pozornie coś nieinteresującego może zainteresować”.

Nestorowicz-Wyborska wskazuje również na uniwersalność tematyczną i szeroką optykę problematyki, pod warunkiem oczywiście, że odbiorca zna język polski:

Jak najbardziej można zacząć słuchać z „marszu”, dlatego że za każdym razem, jak materiał dotyczy różnych spraw, to zawsze przedstawiane jest tam jakieś tło. I goście, i prowadzący pozwalają słuchaczowi na to, jeśli nawet nie są do końca zorientowani w sprawie, to mogą wejść w temat,

7 Cytaty w dalszej części artykułu – jeśli nie oznaczono ich inaczej – pochodzą z wywiadów przeprowadzonych w ramach badań. Wykaz wywiadów umieszczono w bibliografii.

a jeśliby chcieli jakieś sprawy poszerzyć, to forma internetowa (repozytorium programów) na to pozwala. Także jak najbardziej można powiedzieć, że ten program pozwala upowszechniać różne tematy. Niewątpliwie każdy może zacząć słuchać.

Inni rozmówcy też wskazują na walor poznawczy *Raportu o stanie świata*. „To jest największa siła tego podcastu, że tam są wybrane tematy i one są omówione na tyle szczegółowo, że jeżeli ktoś chce dotrzeć do głębszych informacji, to je otrzyma, nawet jeśli nie ma orientacji w tym temacie”, zauważa Maciej Seweryn. Zdaniem Tomasza Gąseckiego podcast Rosiaka wymaga jednak pewnej wiedzy bazowej: „Żeby tego słuchać, to trzeba się chociaż troszkę tym interesować albo mieć chęć poznania. Natomiast są takie rzeczy, które odkrywam, i są takie rzeczy, które powodują, że po prostu swoją wiedzę czy swoje rozumienie pogłębiam”.

Co więcej, jak wskazuje Joanna Nestorowicz-Wyborska, wiedza zdobyta dzięki słuchaniu podcastu okazuje się przydatna w codziennym życiu.

Każdy podcast jest związany z inną sprawą. Jeśli mówimy o środowych, to one są poświęcone jednej sprawie. Sobotnie wydanie zawiera kilka wątków. Ale prawdę mówiąc, ja w ogóle patrzę na sytuację naszą krajową, w Polsce, zazwyczaj poprzez pryzmat tego, co się dzieje na świecie. Czyli można powiedzieć, że w jakimś sensie to pozwoliło, już dawno temu, powiedzmy ponad rok, jak były pierwsze informacje na temat pandemii i tak dalej, to wiadomo, że słuchanie tego, co się dzieje w innych krajach, jak sytuacja się tam kształtuje, faktycznie pozwoliło mi dosyć trafnie przewidzieć czy orientować się w tym, co może się zdarzyć w Polsce. Ta sytuacja i geopolityczna, i taka czasami też, w sumie gdzieś tam wątki gospodarcze bądź też teraz związane z pandemią, niewątpliwie tutaj pomogły mi kilka trafnych decyzji podjąć, ale dodatkowo też, no można powiedzieć, to jest takie lustro, w którym człowiek przegląda się, właśnie patrząc na sytuację w kraju. Bo jeśli koncentrujemy się tylko na tematyce takiej krajowej, to możemy po prostu niejako błędnie interpretować sytuację, w której się znajdujemy, ale niewątpliwie to jest kilka takich ciekawych tropów, które można później odnieść do tego, co się będzie w przyszłości działo. To na pewno.

Podcasty mogą być produkowane i rozpowszechniane bez zgody wydawców, korektorów czy selekcjonerów informacji. To oznacza, że twórcy mogą pracować z dużą swobodą. I to się odbiorcom wyjątkowo podoba. Jak zauważa Nestorowicz-Wyborska, *Raport* jest dla niej: „Jednym z niewielu przejawów niezależnego dziennikarstwa”.

Charakterystyczną cechą podcastów jest także to, że są one wpisane w rzeczywistość nowomediálną. Widać to także w komentarzach dotyczących *Raportu* – Tomasz Gąsecki twierdzi, że: „Ludzie szukają alternatywnych źródeł

wiedzy, internet pozwala na nielimitowany dostęp w czasie, twórców jest coraz więcej. Coraz więcej się subskrybuje rzeczy”. Słuchanie podcastów wymaga jednak, co również podkreśla Gąsecki, większej selektywności i aktywnego zaangażowania ze strony odbiorcy:

Treści, które nas interesują, są niestety rozproszone. Teraz zaczynamy szukać takich treści, które nas interesują samodzielnie w różnych miejscach. Nie ma zbyt dużo tego typu programów o takiej tematyce, robionych w taki sposób, z takim profesjonalizmem. Podcasty w tej chwili przeżywają swój rozkwit. To jest bardzo modne. Ja sam słucham tych podcastów kilku, może kilkunastu. Nie tylko o takiej tematyce, ale jako medium podcast jest dla mnie dosyć przyjazną formą. To jest dla mnie bardzo wyjątkowa rzecz.

Jak wspominają rozmówcy, jakość *Raportu* wybija się jednak na tle innych produkcji podcastowych. Zwraca na to uwagę np. Maciej Seweryn: „Jest bardzo dobrze zrobiony – jakościowo. Z jednej strony ma świetną jakość techniczną, nawet jeśli jakiś rozmówca łączy się telefonicznie, to jest to tak edytowane, że tego się da słuchać. Jest to też przykład dziennikarstwa wysokogatunkowego, stara szkoła – można powiedzieć”.

Kończąc analizę, warto nadmienić, że większość patronów to dawni słuchacze Trzeciego Programu Polskiego Radia, którzy z *Raportem o stanie świata* „zażyjażnili się” dzięki jego obecności na antenie radiowej i za pośrednictwem internetowych kanałów docierania do odbiorców. Konrad Adamczyk wskazuje: „Ja wspierałem od początku właściwie, kiedy jeszcze nie wiedziałem, czy ten podcast jakoś sobie poradzi, ponieważ ja akurat słuchałem jeszcze, kiedy było to w radiowej Trójce. Słuchałem za pośrednictwem Spotify, kiedy jeszcze prawa należały do Trójki”. W podobnym tonie wypowiada się Justyna Nestorowicz-Wyborska:

Od samego początku mojego świadomego życia słuchałam Trójki i, zdaje się w 2007 r., jak Dariusz Rosiak przyszedł do Trójki, i jak się pojawił *Raport o stanie świata*, to go słuchałam regularnie. Znacząco, dla mnie zawsze było ważne, że audycję można było odsłuchiwać o danym czasie, więc nie trzeba było w czasie emisji materiału być przywiązany do radia i właśnie ta forma mi zawsze bardzo pasowała.

Również Tomasz Gąsecki zalicza się do grona audytorium radiowego *Raportu*:

Audycji pana Rosiaka słuchałem w Trójce nie tyle od początku, ile od naprawdę kilku ładnych lat. No i powiedzmy, cała ta sytuacja, która się zadziała w Polskim Radio, bardzo mnie zabolęła, bowiem Trójka to było właściwie jedyne radio, którego byłem w stanie słuchać spokojnie i bez jakiegóż tam większego stresu.

Są jednak od tej reguły wyjątki. Zalicza się do nich Marcin Seweryn:

Ja nigdy nie byłem słuchaczem radiowej Trójki. Ja byłem tam na kilku koncertach, ja o radiowej Trójce wiem, znam historię *Listy Przebojów*, natomiast nigdy nie byłem takim słuchaczem radia, że koniecznie muszę jakichś konkretnych audycji posłuchać. Trójka też nie była moim pierwszym wyborem, jeśli chodzi o radio. Sytuację Trójki znam z mediów, o panu Rosiaku też dużo słyszałem i gdzieś było zawsze moim celem, żeby być uczestnikiem *Raportu o stanie świata*, jeszcze w wydaniu trójkowym, natomiast nie jestem gotowy, żeby skonsumować media w starej formie.

Respondenci planują dalej współtworzyć społeczność patronów, umożliwiając dalsze prowadzenie działalności, zgodnie z zasadą opisaną przez Martina Spinello i Lance'a Danna jako *freemium model*. Mimo że podstawowy przekaz jest dostępny dla każdego za darmo, znajdują się chętni, by dołączyć do grona patronów podcastu i korzystać z szerszego spektrum usług i benefitów z tym związanych, w tym nieformalnych, takich jak duma z tego, że mogą przyczynić się do istnienia tej wartościowej produkcji medialnej. Można wręcz odnieść wrażenie, że część patronów, np. Maciej Adamczyk, ma do podcastu i jego autorów wręcz osobisty stosunek: „Rzeczywiście związuję się z tymi autorami [...] Zbliża się człowiek do tych nadawców. Zamierzam dalej wspierać podcast. Od razu zapłaciłem za cały rok z góry, a gdyby była opcja zapłaty za pięć lat z góry, to też bym to zrobił”.

Jest jeszcze jeden aspekt wpływający na pozytywną ocenę *Raportu* przez patronów – fakt, że w pewnym sensie czują się docenieni przez twórcę. Jak zauważa Tomasz Gąsecki: „Bardzo mi się podoba to, że ciągle jest odniesienie, że audycja powstaje we współpracy [z patronami] czy dzięki patronom. To, że pan Rosiak za każdym razem o tym przypomina, uważam, że jest fair. Wydaje mi się, że ta współpraca jest ok”.

Podsumowanie

Internet jest szybkim i niezwykle zasobnym źródłem. Mnogość danych jest zapewne atutem, jednak pobieżna ich konsumpcja nie sprzyja refleksji, głębszemu zrozumieniu. W tym kontekście *Raport o stanie świata* – podcast intelektualny, edukacyjny, na co wskazują respondenci, staje się miejscem atrakcyjnym poznawczo. Poznanie, kategoria epistemologiczna, jest tu istotnym motywem poszukiwania określonych treści i można odnieść wrażenie, że jest to bodziec, będący emblematyczną cechą słuchaczy *Raportu*. Formuła stałego towarzyszenia, czyli stanie się patronem, z uwagi na jakość przekazu, wydaje się w tym miejscu walorem. To zaangażowanie i inny rodzaj percepcji treści należą zresztą do cech wyróżniających podcasty (Spinelli, Dann 2019). Owa wypracowana relacja w wypadku *Raportu* ma określony charakter i swojego rodzaju subtelność. Jest to naturalnie także forma pewnej zależności między autorem i odbiorcą, wpisująca się w technologię *push-pull*. Unikatowa społeczność, stworzona

przez twórców i zorganizowanych słuchaczy, sprzyja budowaniu relacji i mieści się w ponadczasowym stwierdzeniu, iż: „Dziennikarstwo to jedna z najbardziej zbiorowych profesji na świecie, jako że bez innych nie możemy nic zdziałać” (Kapuściński 2013: 21).

BIBLIOGRAFIA

- Berry, R. (2006). Will the iPod kill the radio star? Profiling podcasting as radio. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 12(2), 143–162. <https://doi.org/10.1177/1354856506066522>
- Berry, R. (2015a). Considering podcasting evolution. *The Radio Journal*, 14(1), 7–22.
- Berry, R. (2015b). A golden age of podcasting? Evaluation serial in the context of podcasts histories. *Journal of Radio and Audio Media*, 2(2), 170–178.
- Bochyńska, N. (2020, 15 stycznia). *Dariusz Rosiak odchodzi z Polskiego Radia. Nie przedłużono umowy*. Wirtualnemedialna. <https://www.wirtualnemedialna.pl/artykul/dariusz-rosiak-odchodzi-z-trojki-nieprzedluzenie-umowy-raport-o-stanie-swiata-dlaczego-opinie-kariera>
- Bonini, T. (2015). The „second age” of podcasting: Reframing podcasting as a new digital mass medium. *Quaderns del CAC*, 41(18), 21–30.
- Bottomley, A.J. (2015). Podcasting: A decade in the life of a ‘new’ audio medium: introduction. *Journal of Radio and Audio Media*, 22(2), 164–169.
- Doliwa, U., Chyczewska, A., Grobelski, F., Łatacz, R. (2020). Podcasting w Polsce – próba analizy zjawiska. *Media – Kultura – Komunikacja Społeczna*, 1(15), 37–54. <https://doi.org/10.31648/mkks.5119>
- Doliwa U., Szydłowska, M., Szczepańska, P., Stachowicz, A., Kaźmierczak, P. (2022). Crowdfunding jako metoda finansowania podcastów – analiza motywacji patronów wspierających „Raport o stanie świata”. *Media – Biznes – Kultura* (w druku).
- Erling, B. (2020, 14 października). „Raport o stanie świata” z nowym podcastem. Press. https://www.press.pl/tresc/63557_raport-o-stanie-swiata_-z-nowym-podcastem?fbclid=IwAR2rpoXNX9F73ho2BvtHQQiv3P42wBG1PHjW5g8rN88iENfDAE_T2VEyZQ
- Facebook (2020a, 16 stycznia). Raport o stanie świata Dariusza Rosiaka. <https://www.facebook.com/raportostanie/posts/3329168070487400>
- Facebook (2020b, 26 lutego). Raport o stanie świata Dariusza Rosiaka. <https://www.facebook.com/raportostanie/posts/3452044034866469>
- Facebook (2020c, 7 marca). Raport o stanie świata Dariusza Rosiaka. <https://www.facebook.com/raportostanie/posts/3483463801724492>
- Facebook (2020d, 25 marca). Raport o stanie świata Dariusza Rosiaka. <https://www.facebook.com/raportostanie/videos/659363848211364/>
- Gillmor, D. (2006). *We, the media. Grassroots journalism by the people, for the people*. Sebastopol: O’Reilly Media.
- Hammersley, B. (2004, February 12). *Audible revolution*. The Guardian. <http://www.theguardian.com/media/2004/feb/12/broadcasting.digitalmedia>
- Instytut Wolności (2020, 6 lutego). *Raport o stanie świata z Muzeum Powstania Warszawskiego* [plik wideo]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=CzSbqkKFYos&t=7s>
- Kapuściński, R. (2013). *To nie jest zawód dla cyników*. Warszawa: PWN.
- Kurek, P. (2020, 6 sierpnia). *Polaków nie interesują podcasty. Dane Spotify mówią co innego*. Antyweb. <https://antyweb.pl/spotify-podcasty-w-polsce-ciesza-sie-spora-popularnoscia>
- kw (2015, 4 grudnia). *Dariusz Rosiak laureatem Nagrody PAP im. Ryszarda Kapuścińskiego*. Portal-medialny.pl. <http://www.portalmedialny.pl/art/51778/dariusz-rosiak-laureatem-nagrody-pap-im-ryszarda-kapuscinskiego.html>
- Madsen, V. (2009). *Voices-cast: a report on the new audiosphere of podcasting with specific insights for public broadcasting*. Conference Proceedings. ANZCA09 Communication, Creativity and Global Citizenship. Brisbane.
- McQuail, D. (2007). *Teoria komunikowania masowego* (przeł. M. Bucholc, A. Szulżycka). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Menduni, E. (2007) Four steps in innovative radio broadcasting: From QuickTime to podcasting. *Radio Journal: International Studies in Broadcast & Audio Media*, 5(1), 9–18.
- Rosiak, D. (b.d.). *Raport o stanie świata Dariusza Rosiaka*. <https://raportostaniewiata.pl/>
- Spinelli, M., Dann, L. (2019). *Podcasting. The audio media revolution*. New York–London: Bloomsbury.
- Stachyra, G. (2016). Podcasting w perspektywie specyfiki produkcji radiowej. *Media – Kultura – Komunikacja Społeczna*, 4(12), 71–89.
- Stachyra, G. (2017). Podcasting jako technologia audio. Perspektywy rozwoju. *Media Studies*, 68(1), 29–45.

SPIS WYWIADÓW PRZEPROWADZONYCH W TRAKCIE BADAŃ

- Konrad Adamczyk, wywiad przeprowadzony przez Piotra Kaźmierczaka, 10 czerwca 2021 r.
- Tomasz Gąsecki, wywiad przeprowadzony przez Magdalenę Szydłowską, 8 czerwca 2021 r.
- Justyna Nestorowicz-Wyborska, wywiad przeprowadzony przez Paulinę Szczepańską, 16 czerwca 2021 r.
- Maciej Seweryn, wywiad przeprowadzony przez Urszulę Doliwę, 16 czerwca 2021 r.